
Eğitim Fakültesi Dergisi

<http://kutuphane.uludag.edu.tr/Univder/uufader.htm>

Türk Ana Babalarının Çocuklarının Eğitim Öğretimlerine Katılım Düzeyleri

Hüseyin Kotaman

*Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi
Okul Öncesi Eğitimi Bölümü
huskotaman@hotmail.com*

Özet. Bu araştırma ile okur-yazar Türk ana-babalarının çocuklarının eğitim-öğretimlerine katılım düzeyleri incelenmiştir. Araştırmacı tarafından ana-babaların çocuklarının eğitim-öğretimlerine katılımlarını ölçmek amacıyla Likert tipi bir tutum ölçeği geliştirilmiştir. Veriler; araştırma kapsamına giren ana-babaların bu ölçeğe verdikleri cevaplardan oluşmuş ve onların sosyo-ekonomik seviyeleri, eğitim düzeyleri, çocuklarının devam ettikleri okul seviyeleri bağımsız değişkenler olarak belirlenmiştir. Ayrıca, ana-babaların katılımları ve çocuklarının akademik başarıları arasındaki ilişki de incelenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ana-babaların yüksek sayılabilecek bir katılım düzeyine sahip olduklarını göstermiş ve üniversite mezunu ana-babaların üniversite mezunu olmayan ana-babalara göre çocuklarının eğitim-öğretimlerine ve istatistiksel olarak anlamlı bir düzeyde daha fazla katıldıkları bulunmuştur. Ana-babaların çocuklarının eğitim-öğretimlerine katılımları ve çocuklarının akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu görülmüştür. Bulgular doğrultusunda, ana-babaların çocukların eğitim ve öğretimlerine katılımlarını arttıracakları düşünülen öneriler sunulmuş çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ana-baba katılımı, akademik başarı, okul ana-baba işbirliği.

Abstract. This study explored level of Turkish parents involvement to their children's education. Data were gathered through a Parent Involvement Questionnaire (PIQ). Participants' PIQ scores are dependent variable of the study. Independent variables of the study are; participants' socio-economic levels, education levels, their children's school levels. Results indicated that Turkish parents show moderately high involvement level. Significant differences have been found between participants with different educational levels. Higher educated participants yield significantly higher involvement than low educated participants. Also correlation between parents' involvement and children's academic achievement were examined. Significant positive correlation have been found between parents' involvement and children's academic achievement. Based on selected findings recommendations were made to increase the parental involvement and parent-school cooperation.

Key Words: Parental involvement, academic achievement, school-parent cooperation.

---

1. Giriş

Ana-babalar, öğrenciler ve okul eğitim-öğretimin üç temel ayağını oluşturmaktadırlar. Ana-babalar eğitim-öğretim sürecinin temel öğelerinden biri oldukları için çocuklarının eğitim ve öğretimlerine katılmaları gerekmektedir. Keith ve diğerleri (1998), ana-babaların eğitim-öğretime katılmalarını açıklayan çeşitli tanımların olduğunu bu tanımların genel olarak ana-babanın çocuklarından okulla ilişkin beklentileri, okul, aile ve öğrenci arasındaki iletişim, ana-babaların okul etkinliklerine katılımı, ana-babaların öğrenme etkinliklerine katılımı olmak üzere dört alana odaklandıklarını belirtmişlerdir. Bu doğrultuda ana-babaların çocuklarının eğitim-öğretimine etkin şekilde katılmaları için çocuklarından eğitim-öğretimle ilgili beklentilerinin olması, çocukları ve okul ile iyi iletişim içinde olmaları, ana-babaların okul etkinliklerinde görev almaları ve çocuklarının öğrenme etkinliklerine yardımcı olmaları gerekmektedir. Ana-babalarının katılımlarının şekli ve niteliğinin çocuklarının eğitim-öğretimleri üzerindeki etkisi yurtdışındaki pek çok araştırmacı tarafından incelenmiştir.

Ana-babaların eğitim-öğretime katılmaları öğrencilerin davranışsal ve sosyal uyumlarının gelişmesi, okuldaki disiplin sorunlarının azalması, öğrencilerin okula devamlarının ve akademik başarılarının artması gibi eğitim öğretimin

pek çok alanında olumlu etkiler sağlamaktadır. Epstein ve Sheldon, (2002b) ana-baba katılımının çocukların okula devamını arttırmada ve mezun olmadan okuldan ayrılmaları olasılığının düşmesinde rol oynadığını ortaya koymuşlardır. Bunun yanında ana-babalarının çocuklarının eğitim-öğretimlerine katılımları öğrencilerin davranışsal ve sosyal uyumlarının gelişmesine katkı sağladığı için okulda disiplin sorunlarının azalmasına, öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerinin sağlıklı bir ortamda yürütülmesine katkı sağlamaktadır (Epstein & Sheldon, 2002a). Ayrıca yapılan diğer araştırmalarda bu etkenlerin öğrencilerin akademik başarılarını da etkilediğini ortaya koymuşlardır (Lamdin, 1996; Epstein, 1988). Pek çok araştırmacı da ana-baba katılımının öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki doğrudan etkilerini incelemiştir (Keith ve diğerleri, 1993, 1998; Chen & Fan, 2001) .

Ana-babaların eğitim-öğretime katılmaları değişik öğrenim düzeylerindeki öğrencilerin akademik başarılarının artmasını da sağlamaktadır. Keith ve diğerleri (1998), iki yıllık boylamsal çalışmalarında ana-baba katılımının onuncu sınıf öğrencilerinin akademik başarıları üzerindeki etkisini incelemiştir. Öğrencilerin akademik başarılarını tarih, İngilizce, matematik ve fen derslerinden aldıkları notların not ortalaması olarak hesaplamışlardır. Sonuçta; ana-baba katılımının öğrencilerin not ortalamalarıyla ölçülen akademik başarıları üzerinde güçlü etkisi olduğunu bulmuşlardır. Bir başka çalışmada Keith ve diğerleri (1993), sekizinci sınıf öğrencilerin okuma, matematik, fen ve sosyal çalışmalar derslerinin konu alanlarındaki başarıları ile ana-baba katılımı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. İncelenen dört derste de ana-baba katılımının öğrencilerin başarıları üzerinde güçlü etkisi olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu çalışma sonunda araştırmacılar ana-baba katılımının; öğrenci başarısı üzerinde ana-babanın sosyo-ekonomik düzeyinden daha etkili olduğunu belirlemiştir. Bu bulgu ana-baba katılımının sosyo-ekonomik düzey farklılıkları nedeniyle öğrencilerin başarı düzeyleri arasında oluşan açıkların giderilmesinden kullanılabileceği yolunda yorumlanmıştır. Chen ve Fan (2001), yirmibeş araştırmanın meta-analizini yaptıkları çalışmalarında ana-baba katılımı ve çocuklarının akademik başarıları arasında ilişki olup olmadığını incelemişler ve ana-baba katılımı ve öğrenci başarısı arasında güçlü ve olumlu bir ilişki olduğunu belirlemiştir.

Yukarıda bahsedilen araştırmalar; ana-baba katılımının öğrencinin bütünsel gelişimi için ne kadar önemli olduğunu açığa çıkarmıştır. Yine özellikle ana-babaların çocuklarının eğitim-öğretimlerine sistemli ve tutarlı bir biçimde katılmalarının çocuklarının akademik başarılarına katkı sağladığı ortaya konmuştur. Dolayısıyla ana-babaların çocuklarının eğitim-öğretimlerine

katılmalarının çocuklarının akademik gelişimi açısından önemi belirgin bir biçimde görülmüştür.

Ana-baba katılımının önemi bu kadar ortadayken; ana-babalar çeşitli nedenlerle çocuklarının eğitim-öğretimlerine değişik düzeylerde katılım göstermektedir. Örneğin; Lee (1994), Eccles ve Harold (1996) ve Simon (2000) gibi çeşitli araştırmacılar ilkokuldan, orta okula ve orta okuldan liseye doğru ana-babaların çocuklarının eğitim-öğretimlerine katılma oranlarının düştüğünü belirlemişlerdir. Bu durumda öğrencinin bulunduğu eğitim kademesinin ana-baba katılımını etkilediği görülmektedir. Yine Keith ve diğerleri (1993) sosyo-ekonomik düzeyi yüksek ana-babaların çocuklarının eğitim-öğretimlerine sosyo-ekonomik düzeyi daha düşük olan ana-babalardan daha çok katıldıklarını bulmuşlardır.

Balli, Demo, ve Wedman (1998) değişik eğitim düzeylerine sahip ana-babaların çocuklarının eğitim-öğretimlerine katılma oranları arasında bir farklılık bulamamışlardır. Xu ve Corno, (2003) ana-baba katılımının; öğrencilerin ödev tamamlamaya ilişkin kendini-yönetebilme becerilerine olan etkisini araştırmışlardır. Sonuçta ana-babaların eğitim seviyelerinin, çocuklarının ödev performanslarında farklılık yaratan bir etken olmadığını ortaya koymuşlardır.

Bütün bu araştırmalar yurtdışında düzenlenmiştir. Araştırmacı bu önemli konu ile ilgili ülkemizde düzenlenmiş bir araştırmaya ulaşamamıştır. Araştırmacı ana-baba katılımının düzeyi, ve katılımdaki farklılıkların nedenleri belirlenir ise ana-baba katılımını geliştirmek için hangi noktalara odaklanmak gerekeceğinin ortaya çıkacağını bunun da konuyla ilgili çabaların doğru şekilde yapılandırılıp yönlendirilmesine katkı sağlayacağını düşünmektedir. Bu nedenle araştırmanın amacı konuyu ülkemiz açısından değerlendirebilmek için ana-babaların çocuklarının eğitim-öğretimlerine katılım düzeyleri ve bu katılımın öğrencilerin başarıları ile olan ilişkilerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda şu soruların cevapları aranmıştır:

Ana-babaların çocuklarının eğitim-öğretimlerine katılım düzeyleri katılımcıların sosyo-ekonomik düzeylerine, eğitim seviyelerine ve çocuklarının eğitim gördükleri okul düzeylerine göre farklılık göstermekte midir?

Ana-babaların çocuklarının eğitim-öğretimlerine katılım düzeyleri ile çocuklarının akademik başarıları arasında bir ilişki var mıdır?

2. YÖNTEM

2.1. Katılımcılar

İstanbul'da oturan 18 yaş üstündeki, ilkokul birinci sınıf ile lise sonuncu sınıf arasında çocukla okula devam eden Türk ana-babalar bu araştırmanın evrenini oluşturmuşlardır. Araştırma bu evren içinden tesadüfi olarak seçilmiş 61 ana-babadan elde edilen bulgularla gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Araştırmacı, araştırma kapsamına alınan ana-babalara çalışmanın amacını ve yardımlarının neden gerekli olduğunu açıklamış ve iki bölümden oluşan "Ana-Babaların Eğitim-Öğretime Katılımı Tutum Ölçeği"ni cevaplamalarını istemiştir.

Katılım ölçeği demografik özelliklerle ilgili altı soru içeren anketten ve Likert-biçimi 23 madde içeren tutum-ölçerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan ana-babalar Likert-biçimi maddeleri; "hiçbir zaman, nerdeyse hiçbir zaman, bazen, nerdeyse her zaman ve her zaman" seçeneklerinden birini işaretleyerek cevaplandırmışlardır. Tutum ölçerdeki bütün maddeler olumlu ifadelendirilmiş olduğundan araştırmaya katılan ana-babalar her madde için "her zaman" şikkından beş puan, "hiçbirsiz zaman" şikkından 1 puan almışlardır. Araştırmaya katılan ana-babaların tutum ölçeğinde en düşük 23, en yüksek 115 puan alma ihtimalleri bulunmaktadır..

Araştırmaya 24'ü erkek ve 37'si kadın olmak üzere 61 ana-baba katılmıştır. Gelir düzeyi ve eğitim seviyesi değişkenleri açısından araştırmaya katılan ana-babalar cinsiyet değişkeninde olduğu gibi dengeli bir dağılım göstermemiştir. Özellikle araştırmaya katılan ana-babaların eğitim seviyesi değişkeninin de bu dengesizlik göze çarpmaktadır. Araştırmaya katılan ana-babaların % 49.2'si üniversite mezunu olduklarını % 50.8'i üniversiteden düşük bir eğitime sahip olduklarını belirtmişlerdir. Örneklemdeki üniversite mezunu oranı (% 49.2), Türk İstatistik Kurumu'nun (2000) verilerine göre toplumdaki üniversite mezunu oranı olan % 7.8'den çok daha yüksektir. Araştırmaya katılan ana-babaların 23'ünün çocuğu ilköğretimin birinci aşamasına, 13'ünün çocuğu ilköğretimin ikinci aşamasına, ve 25'inin çocuğu liseye, devam etmektedir.

2.2. Araştırma Tasarımı ve Uygulaması

Ana-babaların eğitim-öğretime katılımları ölçeği çocukları ilkokul birinci sınıf ve lise son sınıf arasında eğitim gören Türk ana-babalarının çocuklarının eğitim-öğretim yaşamlarına ne ölçüde katıldıklarını ölçen bir tutum ölçerden ve katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek için kullanılan bir bilgi formundan oluşmaktadır. Bilgi formunda katılımcıların, cinsiyetleri, eğitim seviyeleri, ekonomik seviyeleri, çocuklarının not ortalamaları, çocukları lise öğrencisi iseler ne tür liseye devam ettiklerini belirlemeye yönelik sorular sorulmuştur.

Ana-babaların çocuklarının eğitimlerine katılımlarını değerlendiren tutum ölçek literatürdeki ana-baba katılımı türleri gözönüne alınarak geliştirilmeye çalışılmıştır. Örneğin, Salend ve Gajria (1995), ana-baba katılımı sayesinde öğrencilerin ödev tamamlama oranlarının artırılabilineceğini belirtmişler; Callahan, Rademacher, ve Hilderth (1998) ana-baba katılımının öğrencilerin ödev tamamlama yüzdesini ve kalitesini yükselttiğini bulmuşlardır. Tutum-ölçerdeki 4. ve 11. maddeler bu bilgiler ışığında geliştirilmiş maddelere örnektirler. Maddeler şunlardır: (4) Çocuğumun ödevlerini bitirmesini sağlarım. (11) Çocuğumun ödevini tamamlayıp tamamlamadığını kontrol ederim.

Ana-babaların okulla ve çocuklar ile etkin şekilde iletişim halinde olmaları ve rehberlik servisi gibi okul hizmetlerinden çocuklarının faydalanmalarını sağlamalarının öğrencilerin sosyal ve davranışsal gelişimine (Epstein & Sheldon, 2002a, 2002b) ve akademik başarılarına olumlu katkı sağladığını gösteren çalışmalardan yola çıkılarak, bu konuları ölçen maddelere ölçekte yer verilmiştir (Epstein, 1988). Ana-babaların okul ve çocukları ile kurdukları iletişimi ve okuldaki servislerden yararlanma düzeylerini ölçen maddelere örnek olarak 1., 3. ve 21. maddeler gösterilebilir. Maddeler şunlardır: (1) Her veli toplantısına katılırım. (3) Çocuğumla hergün okulda neler yaptıkları ile ilgili konuşurum. (21) Çocuğumun davranışsal sorunlarını çözmek için rehber psikolojik danışmanla işbirliği yaparım.

Tutum ölçeğinin güvenilirliği Cronbach'ın Alphası ile ölçülmüştür. Tutum ölçeğinin Cronbach Alpha değeri 0.91 olarak tespit edilmiştir. Elde edilen bu değer geliştirilmeye çalışılan tutum ölçeğinin güvenilirliğinin yüksek düzeyde olduğunu ortaya koymuştur. (Issac & Michael, 1995).

Tutum ölçeğinin içerik geçerliği Pennsylvania Eyalet Üniversitesinde Eğitim Bilimleri alanında doktora yapan altı öğrenci tarafından değerlendirilmeye çalışılmıştır.. Değerlendirmecilerin her maddenin ana-babaların çocuklarının eğitim-öğretimlerine katılımını ne kadar ölçtüğünü 0-100 arasında puanlamaları istenmiştir. Bu puanların ortalamaları alınmış ve ortalama olarak 80 puanın altında kalan sekiz madde tutum ölçeğinden çıkartılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmacı, ana-babaların çocuklarının eğitim-öğretimlerine katılma düzeylerine dair tutum ölçeğinden elde ettiği ortalama puanları sosyo-ekonomik seviye, eğitim düzeyi ve çocuğun devam ettiği eğitim seviyesi bağımsız değişkenleri açısından karşılaştırmıştır. Elde edilen en düşük ve en yüksek ortalamalar ve standart sapma Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Ortalama Puan

N	Minimum	Maximum	Ortalama	Std. Sapma	Varyans
61	2.35	4.91	4.01	0.57	0.33

Tablo 1 de sunulduğu gibi bir katılımcının tutum ölçerden aldıkları en düşük ortalama puan 5 üzerinden 2.35, en yüksek ortalama puan 4.91 olarak bulunmuştur. Bütün katılımcıların tutum ölçerden elde ettikleri ortalama puanın 5 üzerinden 4.01 olduğu belirlenmiştir (SS 0.57). Bu ortalama göz önüne alındığında, ana-babaların çocuklarının eğitim-öğretimlerine % 80 oranında katılım gösterdikleri görülmektedir. Gelir dağılımı değişkenine göre örneklem sayısı, ortalama puanları, standart sapmaları ve gelir dağılımına göre katılım oranlarının karşılaştırma sonucu Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Gelir Seviyesi

Örneklem Sayısı				Ortalama Puanlar				Standart Sapma				P Değeri
500	1001	1501	2001	500	1001	1501	2001	500	1001	1501	2001	0.08
1000	1500	2000	üstü	1000	1500	2000	üstü	1000	1500	2000	üstü	
ytl	ytl	ytl	ytl	ytl	ytl	ytl	ytl	ytl	ytl	ytl	ytl	
8	13	14	26	3.66	3.86	4.01	4.2	0.27	0.27	0.17	0.07	

Tablo 2’de sunulduğu üzere gelir seviyesi yükseldikçe tutum ölçerden elde edilen ortalama puanlar yükselmektedir, ancak bu yükselme ANOVA karşılaştırmasında istatistiksel olarak anlamlı bir farka ulaşmamıştır: $F(2,4)=0.08$, $p > .05$. Ana-babaların çocuklarının eğitim seviyelerine göre dağılımları, bu değişkene göre ana-babaların aldıkları ortalama puanların dağılımı, puanların standart sapmaları ve ortalama puanların ana-babalarının katılımlarının çocuklarının eğitim düzeyine göre değişip değişmediğine ilişkin karşılaştırmanın sonucu Tablo 3’te belirtilmiştir.

Tablo 3. Çocuğun Eğitim Seviyesi

Örneklem Sayısı			Ortalama Puanlar			Standart Sapma			P Değeri
İlk öğretim Birinci Aşama	İlk öğretim İkinci Aşama	Lise	İlk öğretim Birinci Aşama	İlk öğretim İkinci Aşama	Lise	İlk öğretim Birinci Aşama	İlk öğretim İkinci Aşama	Lise	0.29
23	13	25	4.16	3.92	3.92	0.55	0.67	0.54	

Tablo 3’de de görüldüğü gibi ilköğretimin birinci kademesine devam eden öğrencilerin velilerinin tutum ölçerden elde ettikleri ortalama puan (M 4.16) diğer velilerin aldıkları ortalama puanlardan (M 3.92) yüksekse de bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı seviyeye ulaşmamıştır: $F(1,26) = 0.29$, $p > .05$. Ana-babaların eğitim düzeylerine göre katılım ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar, bu puanların standart sapmaları, ve ana-baba katılımının ana-babanın eğitim düzeyi açısından karşılaştırılmasının sonucu Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Ana-babaların Eğitim Düzeyi

Örneklem Sayısı		Ortalama Puanlar		Standart Sapma		P Değeri
Üniversiteden Düşük	Üniversite	Üniversiteden Düşük	Üniversite	Üniversiteden Düşük	Üniversite	
29	32	3.85	4.15	0.63	0.48	0.04

Tek yönlü varyans analizi sonucunda eğitim seviyesi bağımsız değişkeni açısından, ana-babaların tutum ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur: $F(4,32) = 0.04$ $p < 0.05$. Verilerin analizi üniversite mezunu ana-babaların tutum ölçeğinden aldıkları ortalama puanın üniversite mezunu olmayan ana-babaların ortalama puanlarından yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bu fark 0.05 seviyesinde anlamlıdır.

Ders başarısı ve ana-baba katılımı arasındaki ilişki incelendiğinde iki değişken arasında olumlu ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır: $R = 0.32$ $p < 0.05$. Bu bulgu ana-baba katılımı arttıkça çocuklarının ders başarılarının da arttığını göstermektedir.

4. TARTIŞMA

Ana-babaların tutum ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar karşılaştırıldığında; eğitim düzeyi daha yüksek ana-babaların eğitim düzeyi daha düşük ana-babalardan (üniversite eğitimi alanlar ve almayanlar) anlamlı bir şekilde daha yüksek ortalama puana sahip olduklarını göstermektedir. Eğitim seviyesi dışında ki; gelir düzeyi, çocuğun devam ettiği eğitim düzeyi gibi diğer bağımsız değişkenlerde bu tür bir farklılık bulunmamıştır. Bu sonuç **Türkiye de** yapılan bu araştırmanın yurtdışında yapılan araştırmalardan pek çok konuda farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Ana-baba katılımının çocuğun devam ettiği eğitim düzeyine göre de farklılaşmadığı görülmüştür. Bu bulgu Amerika Birleşik Devletlerinde yapılan ilkokulun birinci kademesinden ikinci kademesine ve liseye doğru gidildikçe ana-baba katılımının dereceli şekilde düştüğünü ortaya koyan araştırmaların bulguları ile tutarlı degildir. (Lee, 1994; Eccles & Harold, 1996; Simon, 2000).

Eğitim seviyesi dışında diğer bağımsız değişkenlerde de tutum ölçeğinden alınan puanlar açısından anlamlı farklılıkların olmaması, ana-babaların eğitim seviyelerinin önemini ortaya koymaktadır. Eğitim seviyesi yüksek olan ana-babaların sosyo-ekonomik düzeyleri ve çocuklarının eğitim gördükleri düzey ne olursa olsun, çocuklarının eğitim-öğretimine katılma tutumları eğitim düzeyi düşük olan ana-babalardan istatistiksel olarak anlamlı bir farkla daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuç Balli, Demo, ve Wedman (1998), Amerika Birleşik Devletlerinde yürüttükleri ve ana-babanın eğitim düzeyinin ana-baba katılımını etkilemediğini belirledikleri çalışma ile tutarlılık göstermemektedir. Yine Keith ve diğerleri (1993), yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip ana-babaların çocuklarının eğitimine düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip ana-babalardan daha çok katıldıklarını ortaya koymuşlardır. Bu çalışmada böyle bir farklılık belirlenmemiştir. Bu da ülkemizde ana-babaların çocuklarının eğitim-öğretimlerine katılımlarında sosyo-ekonomik düzeyin değil ana-babanın eğitim seviyesinin etkili olduğunu göstermektedir.

Eğitim düzeyi düşük ana-babaların çocuklarının eğitim-öğretimlerine daha az katılmalarının pek çok nedeni olabilir. Kay, Fitzgerald, Paradee, ve Mellencamp, (1994) çalışmalarında kendi eğitim düzeylerini yeterli görmeyen velilerin çocuklarının eğitim-öğretimlerine katılma konusunda çekingenlik gösterdiklerini bulmuşlardır. Eğitim seviyesi düşük veliler okulların değişen müfredatlarını ve eğitim-öğretim yöntemlerini izleyemedikleri için çocuklarını yanlış yönlendirmek ve öğretmenlerin işlerini zorlaştırmaktan çekinebilmektedirler (Kay, Fitzgerald, Paradee, & Mellencamp, 1994). Bu nedenler ana-babaların çocuklarının eğitim-öğretimlerine yeterince katkı sağlamalarına engel olabilmektedir.

Ana-babaların çocuklarının eğitim-öğretimlerine katılımlarının azalması çocuklarının akademik başarılarını olumsuz yönde etkileyebilir. Bu çalışmada da yurt dışında düzenlenmiş çalışmalarda olduğu gibi (Keith & diğerleri, 1993; Keith & diğerleri, 1998; Chen & Fan, 2001) ana-babanın çocuklarının eğitim-öğretimleri ve çocuklarının akademik başarıları arasında olumlu ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Bu verilerden elde edilen sonuçlar ışığında ana-baba eğitiminin ve ana-babaların çocuklarının eğitim ve öğretimlerine katılmalarının çocuklarının akademik başarıları için önemli olduğunun ortaya çıktığı ileri sürülebilir. Bu nedenle araştırmacı, öğrencilerin akademik başarılarının artırılması için öğretmenlerin okul yöneticilerinin ve rehber öğretmen ve psikolojik danışmanların ana-babaları çocuklarının eğitimlerine katma konusunda çaba harcamalarının gerektiğini düşünmektedir. Okul ve ev arasındaki bağın güçlenmesi öğrencilerin hem akademik başarılarının yükseltilmesinde hem de davranışsal ve duygusal gelişimlerinin desteklenmesinde olumlu etkiler sağlayacaktır (Epstein & Sheldon, 2002; Lamdin, 1996).

5. SONUÇLAR

Bu araştırmada Türk ana-babaların çocuklarının eğitim-öğretimlerine katılma oranlarını belirlemek için bir tutum ölçeği geliştirilmiştir. Araştırma kapsamına alınan ana-babalara tutum ölçeği uygulanmış ve verilerin toplanmasından sonra tutum ölçerden elde edilen ortalama puanları bağımsız değişkenler olan; eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik seviye ve çocuğun devam ettiği eğitim seviyesi açısından karşılaştırmıştır. Ayrıca, akademik başarı düzeyi ve ana-baba katılımı arasındaki ilişki de incelenmiştir.

Sonuç olarak, ana-babaların çocuklarının eğitim-öğretimlerine katılma oranlarının ana-babaların eğitim seviyelerine göre farklılaştığı belirlenmiştir. Üniversite mezunu ana-babaların üniversite mezunu olmayan ana-babalara göre çocuklarının eğitim-öğretimlerine katılım oranlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte ana-baba katılımı ile çocuklarının akademik başarıları arasında olumlu ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu bulgular okullarda ana-baba katılımını geliştirmek için ana-babaların konu ile ilgili bilgilendirilmeleri gerekliliğini ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin, okul idarecilerinin ve rehber psikolojik danışmanların veliler ile işbirliğini arttırmalarının öğrencilerin akademik başarılarını olumlu etkileyebileceği düşünülmektedir. Bu nedenle okullar ana-baba katılımını arttırmak için çalışmalar yapmalıdırlar.

Elde edilen verilerden çıkartılan sonuçlar incelenirken araştırmanın sınırlılıkları dikkate alınmalıdır. Bu araştırmalarda üniversite mezunu ana-babalar örneklemin % 49.2'sini oluşturmaktadırlar. Bu oran genel nüfus içindeki üniversite mezunları oranının (% 7,8) çok üstündedir. Yine Türk İstatistik Kurumu'nun (2000) verilerine göre halen ülkemiz nüfusunun % 12.68'i okuma yazma bilmemektedir. Okuma yazma bilmeyenler tutum-ölçeri okuyup cevaplayamayacakları için araştırmaya dahil edilmemişlerdir. Bununla birlikte örneklem sayısı arttırılır ise bağımsız değişkenlerdeki her

hücre için yapılan istatistiksel işlemler daha sağlıklı hale getirilebilir. Örneğin çocukların devam ettikleri eğitim düzeyi incelenirken ilköğretimin ikinci aşamasına giden 13 öğrenci olduğu belirlenmiştir. Bu sayının 20 ve üstünde olması halinde istatistiksel işlemlerin daha sağlam olacağı düşünülmektedir. Bütün bu sınırlılıklar göz önüne alındığında Türk ana-babaların çocuklarının eğitim-öğretimlerine katılma oranlarının araştırmada bulunan farklı çıkması mümkün olabilir. Bu nedenle takip eden çalışmalar katılımcıların demografik karakteristikleri, özellikle eğitim düzeyleri açısından dengeli dağılım gösterdikleri, Türkiye'nin değişik bölgelerinin temsil edildiği örneklerle yapılmalıdır. Takip eden çalışmalarda araştırmacılar okur yazar olmayan nüfusa ulaşmak amacıyla görüşme tekniğini kullanabilirler. Çocuklarının eğitimlerine düşük katılım gösteren ana-babaların davranışlarının sebepleri niteliksel araştırmalar ile incelenebilir ve bu araştırmalardan elde edilen veriler ana-baba katılımını artırmak için ülkemiz şartlarına uygun bir program geliştirilmesine kaynaklık edebilirler.

6. ÖNERİLER

Araştırmanın bulguları ana-baba katılımını artırmanın çocuklarının akademik başarılarını olumlu etkileyebileceğini göstermiştir. Bu nedenle öğretmenler, okul idarecileri ve psikolojik danışmanlar ana-baba katılımını artırmaya çalışmalıdırlar. Bu bölümde ana-baba katılımını ve katılımın etkinliğini arttıracakları düşünülen öneriler sunulmuştur.

Öncelikle öğretmenler ve idareciler ana-babaları çocuklarının eğitimlerini katılmalarının çocuklarının akademik, davranışsal ve sosyal gelişimlerine sağladığı faydalar konusunda bilgilendirmelidirler. Veli toplantıları sırasında bu konuda işlenebilir. Öğretmenler bilimsel araştırmalardan örnekler vererek ana-babaları, katılımlarının çocukları için ne kadar önemli olduğu konusunda bilinçlendirebilirler.

Öğretmenler sene başında düzenleyecekleri bir veli toplantısı ile ne sıklıkla ödev verecekleri ile ilgili velileri bilgilendirebilirler. Velilerden çocuklarının ödevlerine yardımcı olmalarını en azından çocuklarının ödevlerini yapıp yapmadıklarını denetlemelerini isteyebilirler. Öğretmenler zaman çizelgesi oluşturarak velilere dağıtabilirler. Veliler çocuklarının ödevlerini bu çizelgeden takip edebilirler.

Kay, Fitzgerald, Paradee, ve Mellencamp, (1994) ana-babaların kendi bilgilerine güvenmedikleri zaman çocuklarının eğitimlerine katılmak konusunda çekingen davrandıklarını ortaya koymuşlardır. Öğretmenler ana-babalara katılımlarının sadece akademik konularla sınırlı olmadığını anlatmalıdır.

Örneğin Fan ve Chen, (2001) ana-babaların akademik başarı beklentileri ile çocuklarının akademik başarıları arasında güçlü bir ilişki olduğunu belirlemişlerdir. Bir başka araştırmada Epstein (1988) ana-babaların çocukları ile okulla ilgili iletişim kurmalarının akademik başarıyı olumlu etkilediğini belirtmiştir. Öğretmenler ve rehber psikolojik danışmanlar ana-babaların çocuklarının akademik gelecekleri konusunda yüksek fakat gerçekçi beklentiler oluşturmalarına ve bu beklentileri uygun şekilde çocuklarına aktarmalarına yardımcı olabilirler. Ayrıca ana-babaların çocukları ile okulla ilgili iletişim kurmalarına yardımcı olabilir. Rehber psikolojik danışmanlar ana-babalara örnek olaylar sunarak nasıl davranabileceklerini anlatabilirler.

Çeşitli araştırmalar (Epstein & Sheldon, 2002; Lamdin, 1996) okul devamının öğrencilerin akademik gelişimlerine olan olumlu etkilerini ortaya koymuşlardır. Devam konusunda ana-babaların yardımlarını sağlayabilmek için özellikle öğretmenlerin ana-babalara doğrudan ulaşabilecekleri bir haberleşme kanalına sahip olmaları gerekmektedir. Eğer varsa öğretmenler ana-babaların telefon numaralarına ve/veya e-posta adreslerine sahip olmalıdırlar. Çocuklarının devamsızlık yaptıkları günler de ana-babalar bilgilendirilmelidir. Öğretmen gerekirse devamsızlık konusunda rehber psikolojik danışmanla birlikte ana-baba ve çocukla iletişime geçerek devamsızlığın nedenlerini araştırmalı ve birlikte çözüm üretilmeye çalışılmalıdır.

Son olarak öğretmenler, okul idarecileri ve rehber psikolojik danışmanlar ana-babalar ile çocukları aracılığı ile değil doğrudan iletişim halinde olmalıdırlar. Bu sayede etkin bir iletişim ve işbirliği sürdürülebilir.

KAYNAKLAR

- Balli, J. S., Demo, H. D., & Wedman, F. J. (1998). Family involvement with children's homework: An intervention in the middle grades. *Family Relations, 47*, 149-157.
- Callahan, K., Rademacher, J. A., & Hilderth, B. L. (1998). The effect of parent participation in strategies to improve the homework performance of students who are at risk. *Remedial and Special Education, 19*, 131-142.
- Chen, M., & Fan, X. (2001). Parental involvement and students' academic achievement: A meta-analysis. *Educational Psychology Review, 13*, 1-22.
- Eccles, J. S., & Harold, R. D. (1996). Family involvement in children's and adolescents' schooling. In A. Booth & J. F. Dunn (Eds.), *Family school links: How do they effect educational outcomes?* (pp 3-33). Manwah, NJ: Erlbaum.

- Epstein, J. L. (1988). Homework practices, achievement, and behaviors of elementary school students. (Rep. No 26). Baltimore, MD: Johns Hopkins University, Center on Families, Communities, School and Children's Learning.
- Epstein, J. L. & Karen C. S. (1992). *Promising programs in the middle grades*. Reston, VA : National Association of Secondary School Principals
- Epstein, J. L. & Sheldon B S. (2002). Improving student behavior and school discipline with community and family involvement. *Education and Urban Society*, 35, 4-26.
- Epstein, J. L. & Sheldon B S. (2002). Present and accounted for: Improving student attendance through family and community involvement. *The Journal of Educational Research*, 95, 308-318.
- Issac, S., & Michael, W. (1995). *Handbook in research and evaluation: For education and the behavioral sciences*. San Diego: EdITS Publisher.
- Kay, J. P., Fitzgerald, M., Paradee, C., & Mellencamp, A. (1994). Making homework work at home: The parent's perspective. *Journal of Learning Disabilities*, 27, 550-561.
- Keith, T. Z., Keith, P. B., Troutman, G. M., Bickley, P., Trivette, P. S., & Singh, K. (1993). Does parental involvement affect eighth grade student achievement? Structural analysis of national data. *School Psychology Review*, 22, 474-496.
- Keith, T. Z., Keith, P. B., Kimberly, J. Q., Sperduto, J., Santillo, S., & Killings, S.. (1998). Longitudinal effects of parent involvement on high school grades: similarities and differences across gender and ethnic groups. *Journal of School Psychology*, 36, 335-362.
- Lamdin, D. J. (1996). Evidence of student attendance as an independent variable in education production functions. *Journal of Educational Research*, 89, 155-163.
- Lee, S. (1994). *Family-school connections and students' education: Continuity and change of family involvement from the middle grades to high school*. Unpublished doctoral dissertation, John Hopkins University, Baltimore, MD.
- Salend, S. J., & Gajria, M. (1995). Increasing the homework completion rates of students with mild disabilities. *Remedial and Special Education*, 16, 271-279.
- Simone, B. (2000). *Predictors of high school and family partnerships and the influence of partnerships on student success*. Unpublished doctoral dissertation, John Hopkins University, Baltimore, MD.
- Xu, J., Corno, L. (2003). Family help and homework management reported by middle school students. *The Elementary School Journal*, 103, 503-517.

Extended Abstract

School, parents and students are three main component of education. It is possible to increase students' academic achievement with their parents' involvement. Many studies showed the positive impacts of parental involvement on students' social, and behavioral development (Epstein & Sheldon, 2002a, 2002b; Lamdin, 1996). Several other studies revealed the relation between student achievement and parental involvement (Chen & Fan 2001; Keith et al. 1993, 1998). Keith et al. (1998) conducted a two years longitudinal study. They investigated effects of parental involvement on tenth grade students' English, math, history and social studies achievement. They found that parental involvement had strong positive impact on students' achievement of four subject areas. Chen and Fan (2001) reached similar findings in their meta-analytic study. These studies revealed the important of parental involvement for students' academic achievement and social and behavioral development. Although parental involvement plays such an important role in students' educational life there are differences among parents in terms of the quality and quantity of their involvement to their children's education. Several studies such as Lee (1994), Eccles and Harold (1996) and Simon (2000) found that parents' involvement to steadily decrease as children move from elementary school to middle school and from middle school to high school. Also Keith et al. (1993) reported that parents from higher socio-economical status show more involvement than parents with lower socio-economical status. These studies reveal that children's school levels and parents' socio-economical levels are effecting parents' involvement. Therefore in this study impacts parents' socio-economical levels and their children's school levels are investigated. Even though Balli, Demo, and Wedman (1998) indicated no effect for parental education level on parental involvement in this study parents' education levels are investigated too. Studies reveal the importance of parental involvement. However in Turkey there has been no research done about the issue yet, to the authors' knowledge. Therefore this study is of great importance because of its relevance and currency. This study examined parental involvement. A questionnaire developed by the investigator measured parental involvement. Results of the study examined parental involvement as a function of parents' income, educational levels and children's school levels. Also, correlation between parental involvement and their children's academic achievement investigated.

This study's population was limited to Turkish parents with residence in Istanbul. The study was conducted with a sample of 61 participants. Those

adults who agreed to join the study were asked to complete both sections of the Parental Involvement Questionnaire (PIQ). There are 23 Likert-type items in the PQ. Participants marked “x” over one of five choices; never, almost never, sometimes, almost always, always. There were no reserve questions. Therefore participants received five points for always and one point for never. First section of the PIQ asked demographic questions. Second section involved parental involvement on academic issues such as homework and behavioral and social development content. Based on findings of studies such as Salend and Gajria (1995), Callahan, Rademacher, and Hilderth (1998) PIQ examined parents’ involvement levels in their children’s homework. Example question for this section of the questionnaire is: (11) I check if my child finishes his/her homework. In addition the PIQ examined parents’ communication with school and with their children. Questions were based on the studies such as Epstein, and Sheldon, (2002a, 2002b). Example question for this section of the questionnaire is: (7) I attend every parent meeting in school. The reliability of the PIQ was measured by Cronbach’s Alpha and it was 0.91 for the PIQ. Since this score is higher than 0.7, this instrument is judged as highly reliably (Issac & Michael, 1995). Six PhD. students from college of education from Pennsylvania State University evaluated the content validity of the questionnaire.

The investigator examined mean differences in independent variables, parents’ social economical levels, education levels, and their children’s school levels, between groups on the dependent variable of parental involvement. Also Pearson correlation was calculated between children’s academic achievement and parental involvement. In this study the range of statistics were 2.35 minimum to 4.91 maximum. The mean for all participants was 4.01 out of 5 (*SD* 0.57). There were no statistically significant differences between parents’ socio-economical levels and their children’s school levels. Results of one-way analysis of variance yielded significant differences in parental involvement scores as a function of parents’ educational level: $F(4.32) = 0.04$ $p < 0.05$. There were significant positive correlation between parental involvement and their children’s academic achievement: $R = 0.32$ $p < 0.05$. These finding reveal for Turkish population parents’ education levels effect parental involvement. Also increase in parental involvement may be followed by increase in students’ academic achievement. Fifteen percent of woman in Turkey are illiterate. It can be assumed that if study included illiterate adults, differences between groups according to education level would be even more pronounced. Given the results of this study, this investigator make several suggestions to develop cooperation between schools and parents.